

STRANDING VAN NOORDSE STORMVOGELS BEGIN JANUARI 2009

FULMAR WRECK EARLY JANUARY 2009

Franeker J.A. van 2008. Stranding van Noordse Stormvogels begin januari 2009. *Sula* 21(3): 135-138. *After the 4th of January 2009 a sudden influx of Northern Fulmars Fulmarus glacialis has been observed in the southern and eastern North Sea. Many emaciated specimens were found dead on beaches initially in the north of the Netherlands, subsequently in Germany and most recently in southwestern Norway. Densities go up to the unusual level of about one Fulmar per km of beach. At the time of writing of this first report (18 January) the full extent of the wreck is still uncertain. Among beached birds and during some at sea observations, an exceptionally high percentage of dark coloured high arctic fulmars has been seen observed, reminding of a wreck in 1962. There appears to be little similarity to the more recent wreck in 2004 when many birds showed plumage problems and arrested moult. Further reports, beach surveys and the collection of beached Fulmars are requested to both document the wreck and sample birds for the monitoring study of plastics in their stomachs. An 'events-calendar' and short colour-phase manual and other relevant documentation on the wreck will be posted on www.zeevogelgroep.nl. Please send information to jan.vanfranecker@wur.nl.*

Na een zeer “stil” jaar 2008 voor Noordse Stormvogels *Fulmarus glacialis*, heeft de situatie in de eerste twee weken van 2009 een opmerkelijke wending genomen. Het begon met een melding van Chris Winter dat er tijdens het zeetrekten in Egmond op 4 januari 2009, 85 Noordse Stormvogels voorbij kwamen, waaronder ten minste twee, maar vermoedelijk meerdere donkere exemplaren. Gekleurde Noordse Stormvogels komen vrijwel alleen voor in zeer noordelijke kolonies in de poolgebieden (van Franeker 1995). Met een onverklaarbaar voorgevoel suggereerde Chris dat het de moeite zou lonen om een extra strandwandeling te maken. En hij werd op zijn wenken bediend, want de volgende dag, op 5 januari mailde Arnold Gronert dat hij op het Noordhollandse strand 14 dode Noordse Stormvogels had verzameld, waarvan 6 gekleurde exemplaren. Later bleek dat ook al op 4 januari de eerste vogels waren binnengebracht bij opvangcentra EcoMare en het Vogelhospitaal Haarlem. Daarop werd aan de Nederlandse en buitenlandse deelnemers in het zwerfvuilonderzoek aan stormvogels (van Franeker *et al* 2008) gevraagd om waarnemingen door te geven en waar mogelijk het strand te inventariseren en stormvogels te verzamelen. Direct kwam al melding dat nabij Hull in oost Engeland op 5 januari 316

Noordse Stormvogels langs trokken, waarvan ten minste 13 donkere kleurfase vogels (info Mark Grantham). Bij tellingen vanaf de kust is het vaak zeer moeilijk de kleurfase vast te stellen en wordt het werkelijk percentage sterk onderschat.

Donkere fase Noordse Stormvogel (Fulmarus glacialis) op het Texelse strand, 8 januari 2009. Onder 28 op Texel gevonden vogels waren er twaalf van de donkere kleurfase. - Dark phase Northern Fulmar (Fulmarus glacialis) on the beach of Texel, The Netherlands, 8 January 2009. Among 28 Fulmars collected on Texel, 12 individuals were dark coloured. (J.A. van Franeker)

In de daaropvolgende week (6-8 januari) is het Texels strand grondig onderzocht, hetgeen een totaal van 26 dode Noordse Stormvogels opleverde, dat wil zeggen ongeveer één vogel per km strand (CJC, JAF, EcoMare, L&T van Kooten, A. Meijboom). Onder de Texelse slachtoffers zaten 12 gekleurde exemplaren, dus ruim 40%. In diezelfde week werden op Ameland minstens 14 dode stormvogels gevonden (E. Soldaat & J. Huizenga), waarvan zeker 4 donker gekleurd.

Met enige vertraging kwamen daarna ook veel meldingen uit Duitsland (info Nils Guse), waar op de westfriese Waddeneilanden nabij Nederland eveneens dichtheden van ongeveer één stormvogel per km strand worden gemeld en daarna ook toenemende aantallen aanspoelende dieren meer richting Denemarken. Daar werden op het eiland Föhr 5 van 7 aangespoelde vogels als donkere kleurfase beoordeeld. Tijdens een offshore telling in de Duitse Noordzee nam Jana Kotzerka van het FTZ onderzoekscentrum in Büsum waar dat meer dan 50% van de stormvogels op zee van de donkere fase was. Op de Noordzee boven Texel rapporteerde Bram Feij dat tijdens observaties van de Bultrug aldaar vrijwel alle van de enkele tientallen waargenomen stormvogels donkere vogels waren. Als meest recente aanvulling zijn in de periode 13-16 januari in Rogaland in het zuidwesten van Noorwegen 49 aangespoelde stormvogels gemeld (info Tycho Anker-Nilssen).

Het is nog te vroeg voor een analyse, maar de gebeurtenissen zijn vreemd. Zonder direct voorafgaand stormachtig weer komen ineens Noordse Stormvogels de zuidelijke Noordzee binnen, en zijn er blijkbaar zo slecht aan toe dat velen totaal vermagerd op stranden aanspoelen over een gebied van tenminste Nederland tot Noorwegen. Een wel extreem hoog aandeel van deze vogels behoort zonder twijfel tot hoognoordelijke polaire populaties. Mogelijk voltrekt zich iets vergelijkbaars als in 1962 toen een invasie van donkere vogels werd waargenomen (Pashby & Cudworth 1969).

Misschien hielden de vogels zich toch al langer in de Noordzee op. Op 14 december 2008 werden na een zware ZW storm op de Shetland Eilanden voor die locatie ongewoon veel donkere stormvogels gezien (info Martin Heubeck). Anders dan tijdens de massastranding in maart 2004 (van Franeker 2004) ziet het verenkled van de gestrande vogels er meestal goed uit. Het is nog afwachten of de stranding zich ook langs zuidelijker kusten van België, Frankrijk en Engeland voortzet. Uit alle gebieden blijven verdere waarnemingen, NSO tellingen en het verzamelen van stormvogels natuurlijk bijzonder welkom (jan.vanfraneker@wur.nl). Op de NZG website www.zeevogelgroep.nl is een 'kalender van gebeurtenissen' geplaatst die geregeld zal worden bijgewerkt. Tevens is daar een korte handleiding voor het vaststellen van kleurfasen gepost, en zal eventuele andere informatie on-line beschikbaar worden gesteld.

Literatuur

- Pashby, B.S. & Cudworth, J. 1969. The fulmarwreck of 1962. *Brit. Birds* 62: 97-109.
- Van Franeker, J.A. 1995. Kleurfasen van de Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis* in de Noordatlantische Oceaan (Colourphases of the Fulmar *Fulmarus glacialis* in the North Atlantic). *SULA* 9(3): 93-106.
- Van Franeker, J.A. 2004. Fulmar wreck in the southern North Sea: preliminary findings. *British Birds* 97: 247-250. (zie ook www.zeevogelgroep.nl onder 'publicaties': Nieuwsbrieven nrs 5(2) pag 6-7 en 6(1) pag 4)
- Van Franeker, J.A., & the SNS Fulmar Study Group 2008. Fulmar Litter EcoQO monitoring in the North Sea - results to 2006. IMARES Report nr C033/08. Wageningen IMARES, Texel. 53pp (rapporten beschikbaar onder downloads op www.zeevogelgroep.nl)

Jan Andries van Franeker

IMARES, Postbus 167, 1790 AD Den Burg (Texel). Jan.vanfraneker@wur.nl

VERENIGINGSNIEUWS

NZG-Webmaster Yvonne Hermes heeft rond de kerstdagen druk gewerkt aan verbeteringen van de website van de NZG www.zeevogelgroep.nl. Onder andere zijn nu de pdf's van alle 8 jaargangen Nieuwsbrief-NZG beschikbaar op de site. Ze zijn te vinden door in de linker kolom van de startpagina op 'Publicaties' te klikken. Vanuit kostenoverwegingen werden de Nieuwsbrieven altijd in zwartwit gedrukt, maar de pdf-versies op het web zijn in kleur, zodat ze nog veel mooier zijn dan het geprinte werk! Voor opmerkingen over de site, mail naar webmaster@zeevogelgroep.nl

Erratum: In het artikel *Bruinvis Phocoena phocoena in de Oosterschelde* in Sula 21(2) zijn de adressen van Kees Camphuysen¹ en Denis van der Avoirt² fout geconverteerd. Hun adres is ¹NZG *Marine Mammal Database* en Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek, postbus 59, 1790 AB Den Burg, Texel. camphuys@nioz.nl ²Solhofdreef 12, 2630 Aartselaar, België.

De oproep onder dit artikel luidt:

Meldingen van levende walvisachtigen in Nederland graag direct naar kees.camphuysen@wxs.nl, onder vermelding van soort, aantal, plaats, datum, waarnemers, bijzonderheden van het gedrag, en gebruikte kenmerken. Waarnemingen worden zichtbaar gemaakt op internet:

<http://home.planet.nl/~camphuys/Cetacea.html>

Overleg met de drukker heeft geleid tot een aanpassing van de printprocedure, waardoor conversiefouten in de toekomst voorkomen moeten worden (SG).